

Europos kultūros istorija glūdi ir upių vingiuose

„Nemunas – pati poetiškiausia Rytų Europos upė“, – įsitikinęs vokiečių publicistas Uwe Rade, dalyvaujantis Nidoje vykstančiame Thomo Mann'o menų festivalyje.

Asta ANDRIKONYTĖ
LR korespondentė

Kursių nerijoje vakar prasidėjusioje intelektualų šventėje 47 metų U. Rade pristatė savo knygą „Nemunas – vienos Europos upės kultūros istorija“.

Ši pernai Vokietijos leidyklos „Siedler“ išleista knyga sulaukė didžiulio atgarsio Vokietijoje. Tai – spalvinga kelionių reportažų, istorinių apybraižų, literatūros citatų mozaika, akurianti daugiarvards upės – Memelio, Niemeno, Njomanio, Nemano, Nemuno – 700 metų istoriją.

Knyga jau išleista ir baltaru-

sių kalba. Kitąmet ji pasieks lietuvių ir lenkų skaitytojus.

– Ar nujautėte, kad knyga bus tokia aktuali? – paklausiau U. Rade.

– Man buvo tiesiog įdomu ją rašyti. Upės istorija – tai daugiau nei miestų, per kuriuos ji teka, ar tautų, kurios prie jos gyvena, istorija. Pačios upės rašo istoriją, kirsdamos ir statydamos sienas, sujungdamos ir atskirdamos tautas. Jos – lyg tautų sugyvenimo simboliai.

Nemunas šiuo atžvilgiu – ypač įskalingas. Jo beveik 1000 kilometrų ilgio vagą žymi tiek pat daug vardų, kiek sienų jis įkūnijo per šimtmečius. Abipus upės per amžius drauge gyveno lietuviai, lenkai, vokiečiai, rusai, baltarusiai, žydai ir jų palikuonys. Prieš šeserius metus parašiau knygą apie Oderį. Ši upė ilgą laiką buvo Lenkijos ir Vokietijos sienos simonias, o vėliau virto šias tautas vienijančia erdve.

Buvo įdomu patyrinti, kaip Nemunas paveikė vokiečių ir lie-

tuvių, lietuvių ir lenkų, lietuvių ir baltarusių tarpusavio būvį, kaip paženklino žydų istoriją. Smalsumą žadino jau vien Memelio vardas – taip iki 1945-ųjų buvo vadinama upės dalis buvusiuose Rytprūsiuose, jau išnykusių žmonių savimonės ir žemėlapių. Po karo savo Niemeno neteko ir lenkai. Norėjau pažinti šiuos ir visus kitus upės veidus.

– Kodel jūs pasirinkote Rytų Europos upes?

– Mano tėvo šeima kilusi iš Čekijos. Tačiau giminės šaknys čia niekuo dėtos.

Mane domina Europos, kurioje gali sugyventi skirtingų kultūrų žmonės, vizija. Upė – tai galimybė suartėti, bendrauti tautoms tarpusavyje. Mano naujausia knyga – savotiškas kvietimas užmezgti dialogą baltarusiams, lietuviams, Kaliningrado žmoniems ir tiems, kurie Nemunas – jau prarasta upė.

Th. Mann'o festivalio užmezgta dialogas tarp vokiečių ir lietuvių jau toli pažengęs, o lietu-

Vokiečių žurnalisto U. Rade vedliu per Europos kultūros istoriją tapo upės.

viai su rusais iš Kaliningrado srities turbūt irgi turėtų apie ką pakalbėti.

– Kas buvo netikėta rašant knygą apie Nemuną?

– Man didžiulį išpuolį paliko baltarusių požiūris į šią upę kaip į tėvelį, kuris sieja jų šali su Euro-

pa, Vakarais. Nemunas jiems – svarbus demokratijos simbolis, teikiantis optimistiškų ateities vilčių.

Apskritai Nemunas – pati poetiškiausia Rytų Europos upė, palikusi pėdsakų daugelio žymių rašytojų kūryboje. Nemunas sieja tautas ir per literatūrą.